

ภาพพิมพ์โมโนไทป์จากงานจิตรกรรมฝาผนังวัดหนองพุทธาราม

TRACE MONOTYPE FROM THAI MURAL PAINTING OF WAT NOR PHUTHANG KURA

เสกสรรค์ โฆษิตเกษม* และปัทมา โฆษิตเกษม*

SEAKSAN KHOSITKHASEAM AND PATTIMA KHOSITKHASEAM

(Received: July 21, 2021; Revised: October 10, 2021; Accepted: November 20, 2021)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์ครั้งเดียว จากจิตรกรรมฝาผนังวัดหนองพุทธาราม จังหวัดสุพรรณบุรีโดยใช้แรงบันดาลใจจากงานช่างจิตรกรรมฝาผนังที่สื่อถึงความเชื่อในศาสนาพุทธของสังคมไทยในอดีตและแนวคิดรูปแบบงานจิตรกรรมฝาผนังไทย 2 มิติในกระบวนการงานภาพพิมพ์โมโนไทป์ด้วยวิธี Trace Monotype

ผลการสร้างสรรค์ภาพพิมพ์โมโนไทป์จิตรกรรมฝาผนังวัดหนองพุทธารามพบว่ารูปแบบการสร้างสรรค์ผลงานสะท้อนภาพสังคมปัจจุบันตามจินตนาการรูปแบบเฉพาะตนและการสร้างสรรค์ผลงานสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นตนเองเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ศิลปะตามบริบทชุมชนในหลักสูตรศิลปกรรมของวิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรีในสาขาวิชาศิลปะภาพพิมพ์และศิลปะทุกสาขา

คำสำคัญ : ภาพพิมพ์โมโนพรีนท์ ภาพพิมพ์โมโนไทป์ จิตรกรรมฝาผนังวัดหนองพุทธาราม

Abstract

The objective of this article were to create and present about monotype printmaking from Wat Nor Phuthang Kura's Thai mural painting in Suphanburi Province. The creator had inspired to create the monotype printmaking from both Thai traditional mural painting that conveying Buddhist beliefs in Thai society from the past to the present, and the concept of 2 dimensions Thai

* วิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

mural painting form in the process of monotype making works of art by trace monotype.

Monotype Prinmaking from Thai mural painting of Wat Nor Phuthang Kura were created by the inspiration from Thai traditional painting concept to reflect the present society by creator's imagination. Monotype Printmaking had specific form, so the works of art can use for art learning guideline according to community context in Fine Arts curriculum of Suphanburi College of Fine Arts in especially for Printmaking subject, and all Art subject.

Keywords: Monoprint, Trace Monotype, Thai Mural Painting Of Wat Nor Phuthag Kura

บทนำ

ศิลปะภาพพิมพ์โมโนไทป์ (Trace Monotype) เป็นกระบวนการหนึ่งในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์และเป็นเทคนิคที่สามารถดำเนินการให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนการสอนศิลปกรรมและต่อทางด้านศิลปวัฒนธรรม จิตรกรรมไทยเป็นวิจิตรศิลป์ที่แสดงเรื่องราวเกี่ยวกับศาสนา ประวัติศาสตร์ โบราณคดี วิถีชีวิต วัฒนธรรม การแต่งกาย การละเล่นพื้นเมืองของแต่ละยุคสมัยให้ปรากฏต่อสาธารณะ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ คุณค่าทางศิลปะที่ช่วยสร้างสุนทรียภาพขึ้นในจิตใจมนุษย์และเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าเรื่องราวต่าง ๆ (ประเสริฐ ศิลรตนา, 2542, น. 119) รูปแบบทางศิลปกรรมที่ปรากฏในปัจจุบัน ได้แก่ จิตรกรรมไทยแบบประเพณี (Thai Traditional Painting) คือศิลปะที่มีความประณีตสวยงาม แสดงความรู้สึกรัก และความเป็นไทยที่มีความอ่อนโยนละมุนละไม สร้างสรรค์สืบต่อมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้ลักษณะประจำชาติมีลักษณะและรูปแบบเป็นพิเศษและนิยมเขียนบนฝาผนังภายในอาคารศาสนสถาน ได้แก่ พระอุโบสถ วิหาร หอไตร พระที่นั่ง เป็นต้น โดยเขียนด้วยสีฝุ่นตามวิธีการของช่างเขียนไทยในสมัยโบราณ นิยมเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธประวัติ ทศชาติชาดก ไตรภูมิ วรรณคดี และวิถีชีวิตชุมชนเพื่ออุทิศถวายเป็นพุทธบูชา ทำให้ผู้ชมเกิดความสงบขึ้นในจิตใจ คิดแต่การกระทำความดีละเว้นความชั่ว เลื่อมใสศรัทธาต่อพระพุทธเจ้า จิตรกรรมไทยแบบประเพณีแบ่งเป็นจิตรกรรมที่เคลื่อนที่ไม่ได้หรือจิตรกรรมฝาผนัง (Mural Painting) และจิตรกรรมที่เคลื่อนที่ได้ (Easel Painting) ได้แก่ สมุดข่อย ภาพมหาชาติ ตู้อพระธรรม ต่าง ๆ จิตรกรรมไทยแบบร่วมสมัย (Thai Contemporary Painting) รูปแบบของจิตรกรรมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ได้มีความเจริญก้าวหน้าของโลกในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการศึกษา คมนาคม

การพาณิชย์ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต สติปัญญา และเทคนิค ซึ่งมีผลต่อจิตรกรรมไทยร่วมสมัย ได้พัฒนาไปตามสภาพแวดล้อม ความเปลี่ยนแปลงของชีวิต ความเป็นอยู่ความรู้สึกนึกคิดความนิยมในสังคมสะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ใหม่ของวัฒนธรรมไทยอีกรูปแบบที่มีคุณค่า ส่วนใหญ่เป็นแนวทางเดียวกับลักษณะศิลปะแบบตะวันตกในลัทธิต่าง ๆ ตามความนิยมของศิลปินที่ได้รับการศึกษามาจากต่างประเทศ การได้สัมผัสกับศิลปะในแนวยุโรปทำให้เกิดงานสร้างสรรค์ที่แตกต่างไปจากเดิมและพัฒนาเป็นรูปแบบของงานที่ให้อารมณ์ มีบรรยากาศที่เรียบง่ายรูปทรงไม่ซับซ้อน ไม่เน้นรายละเอียดแต่แฝงด้วยอารมณ์ความรู้สึกของศิลปินเองประกอบกับสังคมเริ่มมีความก้าวหน้าทางวิทยาการมากขึ้นส่งผลให้รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ช่วยให้ความคิดและจินตนาการเปิดกว้าง ดังนั้นจิตรกรรมไทยแบบประเพณีจึงมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องที่ไม่ได้จำกัดแต่เรื่องทางพระพุทธศาสนาแต่วางโครงภาพเปลี่ยนเป็นแบบตะวันตก ที่เขียนแสงเงาเหมือนจริงขึ้น เช่น งานของมานิตย์ ภู่อารีย์ และประพัฒน์ โยธาประเสริฐ เป็นต้น จิตรกรรมฝาผนังส่วนมากเขียนถึงเรื่องราวทางพระพุทธศาสนาแทบทั้งสิ้น สะท้อนโลกทัศน์ทางพระพุทธศาสนาของคนโบราณคู่คล้ายกับคนยุคปัจจุบัน ในความเป็นจริงยังคงให้ความสำคัญกับพระพุทธเจ้าในอดีต เห็นได้จากชาดกซึ่งล้วนสะท้อนถึงการบำเพ็ญบารมีเพื่อเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตและเขียนไตรภูมิเพื่อสอนให้คนมองจักรวาลตามกรอบแนวคิดทางพระพุทธศาสนา ภาพจิตรกรรมฝาผนังจึงแฝงไว้ด้วยหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ศิลปินไม่เพียงเขียนเรื่องเล่าทางพระพุทธศาสนาเท่านั้นแต่ยังเขียนสอดแทรกวิถีชีวิตของสังคม เช่น การแต่งกายของกษัตริย์จนถึงชาวบ้าน สถาปัตยกรรม ของปราสาทราชวังจนถึงบ้านเรือนชุมชนที่ปัจจุบัน จึงถือเป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาชีวิตของคนสมัยก่อน (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และกรรณิการ์ ตั้งตุลานนท์, 2556, น. 26-37)

แนวคิดในกระบวนการภาพพิมพ์โมโนไทป์ (Monotype) เกิดแรงบันดาลใจจากภาพสะท้อนสังคมของคนรุ่นเก่าถ่ายทอดความเชื่อทางศาสนาด้วยฝีมือช่างศิลป์ไทยในงานจิตรกรรมฝาผนัง ตามรูปแบบของผลงานจิตรกรรมฝาผนังไทยที่มี 2 มิติ ประกอบด้วยเส้นและรูปทรงมีความเหมาะสมกับกระบวนการงานภาพพิมพ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์นี้ใช้ช่วงเวลาสั้น ๆ การใช้วัสดุอุปกรณ์มีขั้นตอนที่ไม่ซับซ้อน บุคคลหรือผู้เรียนสามารถเรียนรู้ฝึกฝนทักษะให้ชำนาญได้ตามความสนใจทำให้การจัดการเรียนการสอนศิลปะภาพพิมพ์บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ อีกทั้งการนำเรื่องราวจากสภาวะสังคมปัจจุบันสะท้อนภาพในงานจิตรกรรมฝาผนังที่เกิดการสร้างสรรค์ตามจินตนาการเป็นผลงานเฉพาะบุคคลเอื้อต่อการสร้างสรรค์งานตามอัตลักษณ์ท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างสรรค์ผลงานโมโนไทป์ (Trace Monotype) จากแรงบันดาลใจในภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดหนองพุทธาราม อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีการศึกษา

1. ศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร วรรณกรรม งานวิจัย และจากสื่อและแหล่งความรู้ต่างๆ

2. การศึกษาสภาพบรรยากาศทั่วไปภาคสนาม วัดหนองพุทธาราม จังหวัดสุพรรณบุรี

3. การสร้างสรรค์และเผยแพร่ผลงานภาพพิมพ์เทคนิค Trace Monotype จากจิตรกรรมฝาผนังวัดหนองพุทธาราม อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรีสู่สาธารณะ

3.1 การสร้างสรรค์ภาพร่างขนาด 20x30 ซม. จำนวน 30 ชิ้น จากแนวคิดผลงานที่ได้นำมาจากการชมจิตรกรรมฝาผนังที่สื่อถึงความเชื่อในพุทธศาสนาของคนไทยในอดีตที่ปรากฏเมื่อสมัยรัชกาลที่ 3 เป็นรูปแบบงานที่เกิดจากการใช้วิธีการคัดลอกด้วยกระบวนการภาพพิมพ์ และการสร้างสรรค์จากแนวคิดตามลักษณะเฉพาะตนตามบริบทสังคมในปัจจุบัน

3.2 การสร้างภาพพิมพ์ด้วยเทคนิค Trace Monotype สะท้อนตามแนวคิดที่ได้รับจากงานจิตรกรรมฝาผนังตามลักษณะงานช่างจิตรกรรมไทย 2 มิติจากเส้นรูปร่างรูปทรงเป็นงานภาพพิมพ์สีเดียว

4. การสร้างสรรค์ที่ได้ใช้เพื่อกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนศิลปะภาพพิมพ์ของวิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี เพื่อการเผยแพร่และการสร้างสร้งงานตามบริบทท้องถิ่น

ผลการศึกษา

ความหมายของภาพพิมพ์โมโนไทป์ (Trace Monotype)

ภาพพิมพ์โมโนไทป์ (Trace Monotype) จัดอยู่ในกระบวนการภาพพิมพ์แม่พิมพ์พื้นราบ (Planography Process) เป็นภาพพิมพ์ที่ทำการพิมพ์ได้เพียงแค่ครั้งเดียว ไม่เหมือนภาพพิมพ์ทั่วไปที่สามารถพิมพ์จำนวนซ้ำ ๆ กันออกมาได้ ด้วยเหตุนี้ภาพพิมพ์ประเภทนี้จึงมีชื่อเรียกว่าภาพพิมพ์ครั้งเดียวหรือโมโนไทป์ (Monotype) เป็นงานที่ใช้สีเดียวหรือหลายสีด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น วาดเส้น ชีด ขูด เช็ด ปาดป้าย หรือใช้วัสดุชนิดต่าง ๆ สร้างพื้นผิว นอกจากนั้นอาจใช้สารละลายประเภทน้ำมันสนหรือทินเนอร์แล้วเช็ด สลัด หรือหยดลงบนแม่พิมพ์แล้วทำการพิมพ์ซึ่งวิธีการแบบภาพพิมพ์ครั้งเดียวจะทำการพิมพ์ได้แค่เพียงชิ้นเดียว

ถึงแม้ว่าจะมีสีติดอยู่บนแม่พิมพ์และทำการพิมพ์ใหม่ภาพพิมพ์ที่ได้สีก็จะจางลงไม่เหมือนกับการพิมพ์ครั้งแรก ซึ่งวิธีการพิมพ์ครั้งที่สองจากแม่พิมพ์นั้นอาจได้ผลงานที่มีความสวยงามแปลกตาและในกระบวนการภาพพิมพ์ครั้งเดียวเรียกวิธีการพิมพ์แบบนี้ว่า Ghostprint เป็นการนำภาพพิมพ์ครั้งเดียวไปพิมพ์ซ้ำโดยไม่เติมสีเพิ่ม (Belinda Del Pesco, 2018)

ภาพที่ 1 Wat Nor Phuthang Kura, Monotype Ghostprint

ที่มา : เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ก)

การทำภาพพิมพ์วิธีป้ายสี โดยการใช้ฟู่กันจุ่มสีแล้วป้ายลงบนแม่พิมพ์ก่อนที่นำไปพิมพ์และถ้าเป็นการพิมพ์ด้วยแท่นพิมพ์อาจจะต้องซับหมึกบนแม่พิมพ์ออกเสียครั้งหนึ่งก่อน เพราะการป้ายด้วยฟู่กันนั้นปริมาณของสีบนแม่พิมพ์อาจมีมากเมื่อโดนแรงกดของแท่นพิมพ์ เวลาพิมพ์ออกมาสีมักจะซึมและเยิ้มแต่ถ้าเป็นการพิมพ์โดยการวางกระดาษลงบนแม่พิมพ์แล้วถูหลังกระดาษด้วยแรงกดกับมือพอดี จะได้ภาพพิมพ์ที่ไม่เยิ้มหรือซึมออก

ภาพที่ 2 ภาพพิมพ์หลายสีด้วยการป้ายสี

ที่มา : เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ข)

ภาพพิมพ์ครั้งเดียวด้วยวัสดุรอบตัว โดยใช้วัสดุรอบตัวประยุกต์สร้างผลงานชิ้นหนึ่ง ที่อาจมีลักษณะหรือพื้นผิวที่น่าสนใจนำมาคลึงสีโดยลูกกลิ้งอาจจะใช้สีเดียวหรือมากกว่าหนึ่งสีก็ได้ และวัสดุที่นำมาคลึงสีนั้นควรจะมีความแบนและบางเพื่อความสะดวกเวลาทำการพิมพ์ภาพด้วยแทนพิมพ์วัสดุที่นำมาทำงานภาพพิมพ์ เช่น การนำกระดาษมาตัดเป็นรูปร่างตามความต้องการอาจใช้วัสดุที่มีพื้นผิวต่าง ๆ ในธรรมชาติหรือไปไม้ที่มีพื้นผิวเป็นลวดลายเส้นใบ และพื้นผิวของผ้าลูกไม้ เป็นต้น

ภาพที่ 3 แม่พิมพ์และภาพพิมพ์ที่นำวัสดุทำภาพพิมพ์ครั้งเดียว
ที่มา : เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ข)

ภาพพิมพ์โมโนไทป์ (Trace Monotype)

ภาพพิมพ์โมโนไทป์ (Trace Monotype) เป็นกระบวนการทำภาพพิมพ์ที่สามารถทำได้โดยไม่ต้องใช้แทนพิมพ์ โดยแสดงออกด้วยการใช้เส้นที่ชัดเจนจากการกรดยตามแบบที่มีแผ่น tracking paper สอดไว้ด้านหลังต้นแบบและเมื่อกดเส้นด้วยวัตถุปลายแหลมหรือปากกาถูกลื่นไปตามแบบจนเสร็จ เมื่อพลิกกระดาษต้นแบบและแผ่น tracking ออก จะเห็นภาพตามที่กดลากด้วยปากกาบนแผ่นต้นแบบ นอกจากนี้การทำภาพพิมพ์ด้วยเทคนิค Track monotype ยังใช้อุปกรณ์ไม่มากขึ้น เพียงแค่มีกระดาษ แผ่นอะคริลิก และปากกาถูกลื่นก็สามารถทำภาพพิมพ์ประเภทนี้ได้

ภาพที่ 4 Two Marquesans: Paul Gauguin 1902

ที่มา : อัครนิย ชูอรุณ (2542, น. 80)

จิตรกรรมฝาผนังวัดหน่อพุทธางกูร เดิมชื่อ วัดมะขามหน่อ ตั้งอยู่ที่ริมฝั่งแม่น้ำสุพรรณหรือแม่น้ำท่าจีนช่วงไหลผ่านจังหวัดสุพรรณบุรี บ้านพลูหลวง ตำบลพิหารแดง อำเภอเมือง มีหลักฐานด้านมุขปาฐะที่ชาวบ้านเล่าสืบต่อกันมาว่าวัดแห่งนี้ชาวลาวเป็นผู้สร้างขึ้นเป็นสำนักสงฆ์ในบริเวณที่มีซากอุโบสถเก่าอยู่เดิมแล้ว ต่อมาขุนพระพิมุขซึ่งเชื่อว่าเป็นข้าหลวงในพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) ได้มาสร้างเป็นวัดและให้ชื่อว่าวัดมะขามหน่อ เนื่องจากมีนิมิตหมายที่มีต้นมะขามออกหน่อภายในวัด และในสมัยที่พระครูสุวรรณวรคุณ (คำ จนทโชโต) เป็นเจ้าอาวาสจึงได้มีการเปลี่ยนเป็นวัดหน่อพุทธางกูร ดังเช่นปัจจุบัน (กรมศิลปากร, 2526, น. 13) อุโบสถ (เก่า) มีที่ตั้งลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า หันหน้าไปทางทิศเหนือตัวอาคารตั้งอยู่บนลานประทักษิณที่ล้อมรอบด้วยกำแพงแก้วก่ออิฐถือปูนซึ่งประดับหัวเม็ดที่มุมและประตูทางเข้าทั้งสามด้านเป็นอาคารก่ออิฐถือปูนยกพื้นสูงเล็กน้อย ด้านหน้าทำเป็นมุขยื่นออกมาเดิมเคยมีพาไลและเสารองรับพาไลต่อยื่นออกมาทางด้านหน้าของมุข เนื่องจากยังปรากฏรอยที่แต่งเดิมน่าจะใช้ฝัองคานตรงเสามุขทั้งสี่ต้น ส่วนร่องรอยของเสารองรับพาไลนั้นมีการลาดคอนกรีตทับจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของลานประทักษิณเสามุขที่ยื่นออกมามีลักษณะเป็นเสาสี่เหลี่ยมบัวหัวเสาเป็นบัวจกกลหรือบัววงกลีบยาวเหนือเสาขึ้นไปเป็นลายกระจังรวนปูนปั้น ส่วนระหว่างช่องเสาเป็นรวงผึ้งจำหลักไม้ เพดานมุขและคานระหว่างเสาเป็นไม้ประดับลายดวงดาวและหมู่ดาราศิตทองล่องชาด ในขณะที่ด้านล่างระหว่างเสาคู่กลางเป็นบันไดทางขึ้นที่มีการประดับเชิงบันไดด้วยหัวเม็ด (สุภัทรดิศ ดิศกุล, 2528, น. 39) ฐานอาคารอุโบสถเก่ามีลักษณะเป็นฐานปัทม์อ่อนโค้ง แบบปากเรือสำเภาหรือที่เรียกตามภาษาช่างว่า ไค้งปากตะเกา ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของอาคารสมัยอยุธยาตอนปลาย และนิยมสืบมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์

ตอนต้นช่วงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกหรือรัชกาลที่ 1 ถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย หรือรัชกาลที่ 2 (สงวน รอดบุญ, 2526, น. 22)

ภาพที่ 5 อุโบสถที่ตั้งของจิตรกรรมฝาผนังวัดหน่อพุทธางกูร
ที่มา : เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ก)

เรื่องราวภาพจิตรกรรมฝาผนังวัดหน่อพุทธางกูร

จิตรกรรมฝาผนังวัดหน่อพุทธางกูรประกอบด้วย ห้องภาพที่ 1-10 แสดงเรื่องราวภาพที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสวยพระชาติเป็นพระโพธิสัตว์เพื่อบำเพ็ญเนกขัมพระบารมี ดังนี้

ห้องภาพที่ 1 จิตรกรรมแสดงเรื่องราวเป็นภาพเขมอ ต้นไม้ และสัตว์หิมพานต์ ได้เขมอมือโพรงถ้ำ 2 โพรง มีภาพนรสิงห์และอัปสรสี่หะอาศัยอยู่ที่แสดงความรักต่อกัน

ห้องภาพที่ 2 จิตรกรรมแสดงเรื่องราวในทศชาติชาดก ได้แก่ พระชาติที่ 1 เตมียชาดก เขียนเรื่องราวในชาดก 3 ตอน ได้แก่ ตอนพระราชบิดาพิพากษาลงโทษผู้กระทำผิด ตอนพระราชบิดาทดลองให้อาชังดูร้ายเข้ามาทำให้พระกุมารกลัวและตอนพระกุมารทดลองกำลัง และตอนเพชฌฆาตชุดหลุมเพื่อฝังพระกุมาร พระชาติที่ 2 มหาชนกชาดก ประกอบด้วยเรื่องราวในทศชาติชาดก 2 ตอน ได้แก่ ตอนเรือสำเภอาบปาง และตอนนางมณีเมขลาพาพระมหาชนกไปวางที่พระแท่น และพระชาติที่ 3 สุวรรณสามชาดกแสดงเรื่องราวในทศชาติชาดก 3 ตอน ได้แก่ ตอนกบิลยักขราชไปบอกบิดามารดาผู้ตาบอดของสุวรรณสามที่อยู่ท่ามกลางฝูงสัตว์ ตอนกบิลยักขราชไปบอกบิดามารดาของสุวรรณสามว่าเป็นผู้ยิงสุวรรณสามจนสิ้นสติ และตอนเทพธิดาประจำต้นไม้มาช่วยให้สุวรรณสามฟื้นตามสัตยาธิษฐานของบิดามารดา

ห้องภาพที่ 3 จิตรกรรมแสดงเรื่องราวในทศชาติชาดก ได้แก่ พระชาติที่ 4 เนมิราชชาดก ประกอบด้วยเรื่องราวในทศชาติชาดก 3 ตอน ได้แก่ พระเจ้าเนมิราชทรงบริจาคทานแก่ประชาชน ตอนพระอินทร์ลงมาไขข้อสงสัยของพระเจ้าเนมิราชทรงบริจาคทานให้แก่ประชาชน ตอนพระอินทร์ลงมาไขข้อสงสัยของพระเจ้าเนมิราชเกี่ยวกับอาณิสงส์ของการให้ทานกับการประพุดิพรหมจรรย์ และตอนพระอินทร์ส่งพระมาตุลีนารถเวยันตร์มารับพระเจ้าเนมิราชขึ้นไปทอดพระเนตรสวรรค์ พระชาติที่ 5 มโหสถชาดก ประกอบด้วยเรื่องราวในทศชาติชาดก 1 ตอน ได้แก่ ตอนที่มโหสถออกอุบายทิ้งแก้วลงกับพื้นเพื่อให้แก้ววิภูพราหมณ์ก้มลงเก็บด้วยความโลภ พระชาติที่ 6 ภูริทัตต์ชาดก แสดงเรื่องราวในทศชาติชาดกตอนพระภูริทัตต์ขอพระกายอยู่บนจอมปลวก พระชาติที่ 7 จันทกุมารชาดกแสดงเรื่องราวในทศชาติชาดกตอนพระเจ้าเอกราชให้ภักษทาลพราหมณ์จัดบูชายัญเพื่อเป็นวิถีทางที่จะนำพระองค์สู่สวรรค์

ห้องภาพที่ 4 จิตรกรรมแสดงเรื่องราวลำดับต่อจากห้องภาพที่ 3 เป็นเรื่องราวพระชาติที่ 8 นารทชาดก ประกอบด้วยเรื่องราวในทศชาติชาดก 1 ตอน ได้แก่ ตอนนารทพรหม เสด็จลงมาจากเทวโลก เพื่อแสดงธรรมให้พระเจ้าอังคติละมิจฉาภิภูริและตั้งมั่นอยู่ในทศพิธราชธรรม

ห้องภาพที่ 5 จิตรกรรมเรื่องราวลำดับต่อจากห้องภาพที่ 4 เป็นเรื่องราวพระชาติที่ 9 วิรุณบัณฑิตชาดก ประกอบด้วยเรื่องราวในทศชาติชาดก 5 ตอน ได้แก่ ตอนปุณณกยักร्षพยายามฆ่าพระวิรุณบัณฑิตด้วยการใช้กระบองทุบให้ตาย ตอนปุณณกยักร्षพยายามฆ่าพระวิรุณบัณฑิตด้วยการจับเหวี่ยงให้กระทบกับภูผา ตอนพระวิรุณบัณฑิตแสดงธรรมให้ปุณณกยักร्षฟัง ตอนปุณณกยักร्षพาพระวิรุณบัณฑิตไปยังเมืองพญานาค และตอนพระวิรุณบัณฑิตแสดงธรรมให้พระยานาค อัครมเหสี พระธิดา ปุณณกยักร्षและเหล่าข้าราชการบริพารของพญานาคฟัง

ห้องภาพที่ 6-9 จิตรกรรมแสดงเรื่องราวในทศชาติชาดกลำดับต่อจากห้องภาพที่ 5 โดยเป็นเรื่องราวในพระชาติที่ 10 เวสสันดรชาดก เป็นพระชาติที่พระพุทเจ้าเสวยพระชาติเป็นพระเวสสันดร ห้องภาพที่ 6 แสดงเรื่องราวในกัณฑ์ทศพรตอนพระนางมยุสสติขอพร 10 ประการจากพระอินทร์ก่อนไปจุติยังโลกมนุษย์ และตอนอภิเษกสมรสระหว่างพระเจ้าสญชัยกับพระนางมยุสสติหรือตอนอภิเษกสมรสระหว่างพระเวสสันดรกับพระนางมัทรีตอนใดตอนหนึ่ง ห้องภาพที่ 7 แสดงเรื่องราวในกัณฑ์หิมพานต์ คือ ตอนพระเวสสันดรพระราชทานช้างปัจจัยนาเคนทร์แก่พราหมณ์ชาวเมืองกลิงคราษฎร์ และตอนพระเวสสันดรบริจาคทานแก่ชาวเมือง ห้องภาพที่ 8 แสดงเรื่องราวหลายกัณฑ์ ได้แก่ กัณฑ์ทานกัณฑ์ กัณฑ์วนประเวศน์

กัณฑ์ชูชก กัณฑ์จุลพน กัณฑ์มหาพน และกัณฑ์กุมาร ห้องภาพที่ 9 เรื่องราวกัณฑ์มัทรี กัณฑ์สักกบรรพ กัณฑ์ฉกษัตริย์ สิ้นสุดที่กัณฑ์นครกัณฑ์

ห้องภาพที่ 10 จิตรกรรมเรื่องราวที่เขียนบนผนังประกอบด้วยภาพประตูกำแพงเมืองมีสัตว์และแสดงเรื่องของพุทธประวัติ ตอนล่างผนังมีภาพลายดอกไม้ประดิษฐ์และต้นไม้

จิตรกรรมฝาผนังวัดหนองพุทธาราม

จิตรกรรมฝาผนังวัดหนองพุทธาราม มีลักษณะทางศิลปกรรม ดังนี้

1. สีและการใช้สี จิตรกรรมฝาผนังใช้สี ดังนี้

1.1 สีน้ำเงินและสีแดง สีน้ำเงินพบที่ใช้ระบายพื้นดิน ท้องฟ้า ลำน้ำ ผนังแสดงภาพในเรื่องทศชาติชาดก พุทธประวัติตอนบนของภาพเทพชุมนุม และรายละเอียดผ้าทรงของทวารบาลที่ผนังบานหน้าต่างด้านใน สีแดงส่วนใหญ่ใช้ระบายพื้นหลังภาพบุคคลสำคัญ ภาพพื้นหลังเหตุการณ์ในปราสาทราชวังเพื่อเน้นให้มีความเด่นหรือแบ่งภาพไม่ให้ปะปนกับภาพอื่น ๆ หรือใช้ตกแต่งรายละเอียดของเครื่องตกแต่งผ้าทรงของภาพเทพชุมนุมและส่วนลวดลายทางสถาปัตยกรรม

1.2 สีรอง ได้แก่ สีเขียว ใช้สำหรับระบายต้นไม้ ใบไม้ ส่วนแตกต่างปราสาทราชวังและลายผ้าทรงของภาพเทพชุมนุม สีน้ำตาลใช้ร่วมกับสีแดงระบายเป็นฉากหลังภาพเทพชุมนุม พื้นดิน และโหนดหิน ฉากหลังทวารบาลบนหน้าต่างด้านในและใช้ร่วมกับสีน้ำเงินในการระบายภาพทิวทัศน์และโหนดหิน ตลอดจนใช้ระบายผิวกายของบุคคลธรรมดาหรือภาพชาวบ้าน สีขาวใช้ระบายผิวกายบุคคลสำคัญของเรื่องเช่น ตัวพระ ตัวนาง และเทวดา ระบายส่วนที่เป็นป้อมประตูกำแพงเมือง อาคารบ้านเรือนที่เป็นตึก สีเทาระบายร่วมกับสีน้ำตาล และสีน้ำเงินใช้ระบายสีท้องฟ้าและก้อนหิน ผิวกายของภาพบุคคลชั่วร้ายเช่น ผิวกายของพราหมณ์อาลัมพายในภริวัตต์ชาดก และสีเหลืองระบายตกแต่งพระราชวังและเครื่องทรง ศิราภรณ์ของตัวพระ ตัวนาง บุคคลชั้นสูงและเทวดา ระบายเพื่อรองพื้นก่อนการปิดทองช่วยขับทองให้มีความงดงาม การใช้สีงานจิตรกรรมยังมีการปิดทองคำเปลวลงที่เครื่องทรง เครื่องศิราภรณ์ เครื่องยศ เครื่องสูงของบุคคลสำคัญและของใช้บุคคล เช่น ข้างทรง ม้าทรง และปราสาทราชวัง (มโน กลีบทอง, 2535, น. 104)

2. การเขียนภาพบุคคล พบว่างานจิตรกรรมฝาผนังมีการเขียน 2 ลักษณะ ดังนี้

2.1 แบบอุดมคติของภาพ “ตัวพระ” ได้แก่ พระมหากษัตริย์ ภาพเทวดา และบุคคลชั้นสูงเพศชายและ “ตัวนาง” ได้แก่ พระมเหสี นางฟ้า และบุคคลชั้นสูงเพศหญิง

การเขียนทุกภาพจะเห็นเพียงด้านข้างไม่แสดงด้านหน้า และไม่แสดงความรู้สึกที่สีหน้า โดยรวมจะมีเครื่องทรงประดับประดาอันวิจิตรตั้งแต่พระเศียรจนถึงพระบาท บุคคลล้วนแสดงรูปแบบเป็นท่าละครหรือนาฏลักษณะ

2.2 แบบเหมือนจริงของ “ภาพกาก” มีการแสดงออกทางความรู้สึก สัดส่วน ภายภาพมีการเคลื่อนไหวแต่แสดงให้เห็นเฉพาะด้านข้าง ได้แก่ พราหมณ์ ชุนนาง ภาพทหาร ในกองทัพ ภาพบุคคลธรรมดาหรือชาวบ้าน และเหล่านางสนม

3. การเขียนภาพทิวทัศน์เป็นฉากประกอบจิตรกรรมฝาผนัง ภาพทิวทัศน์ประกอบด้วย พื้นดิน ท้องฟ้า พื้นน้ำ ก้อนหินและโขดหิน ต้นไม้และใบไม้ ดังนี้

3.1 พื้นดิน ส่วนใหญ่เป็นสีน้ำเงินและน้ำตาลเข้ม ในการระบายส่วนของสระน้ำ และริมลำน้ำจะตัดเส้นแสดงขอบเขตของพื้นดินกับพื้นน้ำให้แยกออกจากกันด้วยสีเข้มตาม แนวคโค้งของคลื่นน้ำ

3.2 ท้องฟ้า ใช้สีน้ำเงินเข้มและจาง (Gradation) พบในภาพมหาชนกตอนเรือ อับปางอยู่กลางทะเล ภาพลักษณะท้องฟ้าที่มีดครีမ်เหมือนจริง ทะเลมีสภาพแปรปรวน และสะท้อนเวลาในภาพจันทร์กุมภาพันธ์และฤทธิพิบัติชาติเพื่อแสดงให้เห็นถึงเวลาพลบค่ำด้วยการ เขียนภาพนกบินกลับรัง

3.3 พื้นน้ำ ใช้สีน้ำเงินเป็นพื้นเข้ม ตัดเส้นโค้งเป็นคลื่นด้วยสีน้ำเงินอ่อนและสีขาว ในภาพพุทธประวัติ ตอนพุทธบูชาปริวัตต์ มีภาพที่การแสดงออกถึงการเคลื่อนไหวของปลา ที่กระโดดล้อยู่กับคลื่นน้ำ และนางผีเสื้อกำลังว่ายน้ำผสมปะปนอยู่กับสัตว์หินพานต์อย่าง เพลิดเพลิน และพื้นน้ำที่สงบไม่มีคลื่นในภาพตอนเวสสันดรชาดก ช่างใช้สีน้ำเงินเรียบๆ ภายในสระประกอบด้วยน้ำในสระและใบบัวเป็นสีน้ำเงินเรียบเข้ม ดอกบัวมีสีส้ม แสดงถึงสี คู่ตรงข้ามซึ่งเป็นสีที่ตัดกันอย่างแท้จริง (True contrast colour)

3.4 ก้อนหินและโขดหิน ใช้สีน้ำตาลเข้มและอ่อน สีน้ำเงินระบายภาพภูเขา และเขียนโขดหินเหมือนย่อส่วนภูเขาสูง มีลักษณะเหมือนภาพเขียนจีน ในเรื่องพระเวสสันดร ชาดกมีภาพก้อนหินและโขดหินทุกตอนที่แสดงถึงลักษณะรูปร่างอย่างธรรมชาติ

3.5 ต้นไม้และใบไม้ ช่างเขียนด้วยเปลือกไม้เพื่อเขียนต้นไม้และใบไม้โดยการจุ่ม สีแล้วแตะให้เกิดภาพเป็นพุ่มไม้อย่างเป็นธรรมชาติ ไม่ตัดเส้นใบไม้หรือลำต้น การเขียน ไม่แสดงว่าเป็นต้นไม้ประเภทใดเน้นเขียนเป็นต้นไม้ทั่ว ๆ ไปและใช้การแตะสีน้ำเงินหรือสี เขียวเข้มให้เป็นพุ่มไม้ระยะไกลและเพิ่มพุ่มไม้ระยะใกล้ด้วยการใช้สีเขียวอ่อนและลงบนพุ่ม ไม้สีเข้มเพื่อสร้างระยะใกล้ไกลของภาพต้นไม้ ดังภาพตอนนางสุชาดาถวายข้าวมธุปายาส แต่พระพุทธเจ้าขณะทรงประทับอยู่ใต้ต้นไม้

4. การเขียนภาพสถาปัตยกรรม ลักษณะเป็นกึ่งอุดมคติและกึ่งเหมือนจริง มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมแบบจีนตามยุคในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวหรือรัชกาลที่ 3 ส่วนมากแทรกไว้ในแต่ละผนังเกือบทั้งหมด ได้แก่ อาคารม บรณศาลา โรงทาน บ้านเรือนชาวบ้าน หรือป้อมกำแพงเมือง และส่วนด้านข้างของประสาทราชวังแบบไทย การเขียนสถาปัตยกรรมในอาคารมตั้งเรื่องสุวรรณสามชาติกพบว่ามีความที่ไม่ได้สัดส่วนกับภาพบุคคล

5. การเขียนภาพสัตว์ โดยช่างเขียนตามหลักกายวิภาค เช่นภาพช้าง ม้า และกวาง มีความเคลื่อนไหวให้ความรู้สึกคล้อยตามตั้งเรื่องสุวรรณสามชาติก ช่างเขียนมีความเข้าใจท่วงท่าและลีลาของสัตว์ที่เขียนอย่างลึกซึ้งและภาพที่แสดงออกจากจินตนาการของช่างประกอบด้วยสัตว์หิมพานต์ ช่างเขียนตามแบบความเชื่อสืบต่อ ๆ กันมา มีการเขียนแทรกอยู่ทั่วไปทุกผนังของห้องภาพ

อุปกรณ์งานภาพพิมพ์

ตารางที่ 1 อุปกรณ์งานภาพพิมพ์ Trace Monotype

ที่	อุปกรณ์	ชื่ออุปกรณ์	การใช้ในงานสร้างสรรค์
1.1		หมึกพิมพ์	ใช้สำหรับพิมพ์ให้เกิดรูปผลงานตามแบบพิมพ์ในงานเทคนิคภาพพิมพ์
1.2		เกรียงสำหรับตักสี	ใช้ตักสีตักหมึกพิมพ์เพื่อทำกระดาษ เตรียมทำภาพพิมพ์ Trace Monotype
1.3		ลูกกลิ้ง	ใช้กลิ้งสีเพื่อทำกระดาษสำหรับ Trace Monotype

ที่	อุปกรณ์	ชื่ออุปกรณ์	การใช้ในงานสร้างสรรค์
1.4		แผ่นอะคริลิก	ใช้รองกระดาษ ในเทคนิค Trace Monotype
1.5		แท่นกลิ้งสี	ใช้กลิ้งสีทำกระดาษ ด้วยเทคนิค Trace Monotype เพื่อเตรียมทำภาพพิมพ์
1.6		ดินสอ EE หรือวัสดุ ปลายแหลม	ใช้สำหรับกดลากภาพต้นแบบ ในงานภาพพิมพ์

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์

กระบวนการทำผลงานสร้างสรรค์ภาพพิมพ์

1. ทำต้นแบบด้วยการทำสำเนาภาพ การสร้างสรรค์ภาพพิมพ์จากการศึกษาข้อมูล และภาพที่ปรากฏในสถานที่ คือ ในอุโบสถวัดหนองพุทธรังกูร อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้ศึกษาได้เลือกสรรภาพที่ตนมีความสนใจโดยได้ถ่ายภาพต้นฉบับจากจิตรกรรมฝาผนัง วัดหนองพุทธรังกูรขึ้น สามารถเลือกจากภาพที่เตรียมได้จำนวนหลายชิ้นตามความเหมาะสมของเวลาและวัสดุ เมื่อได้ภาพที่เลือกแล้วดำเนินการต่อโดยทำสำเนาภาพไว้ในกระดาษ A4

2. การทำกระดาษ Tracking สำหรับรองสำเนาภาพต้นฉบับ โดยมีวิธีการกลิ้งหมึกบนแท่นกลิ้งสีให้เรียบแล้วกลิ้งหมึกลงบนกระดาษให้มีปริมาณหมึกพิมพ์เหมาะแก่การทำภาพพิมพ์วิธี Trace Monotype โดยหมึกพิมพ์ไม่แห้งหรือเยิ้มจนเกินไป

3. กระดาษพิมพ์ภาพ โดยใช้กระดาษการ์ดด้านส่วนใหญ่เป็นกระดาษสีขาว ในงานสร้างสรรค์นี้ใช้กระดาษที่มีขนาดประมาณ 20x30 ซม.

4. รูปต้นแบบ กระดาษ Tracking กระดาษพิมพ์ และวัสดุปลายแหลม เช่น ปากกาลูกลื่น ดินสอ EE ชั้นนี้เพื่อสร้างภาพพิมพ์ตามรูปที่คัดเลือกไว้ของผู้สร้างสรรค์

5. กดเส้นลงบนสำเนาต้นแบบด้วยเทคนิค Trace Monotype ผู้สร้างสรรค์เปิดดูผลงานขณะการกดเส้นงานต้นแบบ จนผู้สร้างสรรค์เห็นว่าผลงานมีความสมบูรณ์เป็นที่น่าพอใจ

การสร้างสรรค์งานครั้งนี้ได้รับแรงบันดาลใจในงานจิตรกรรมฝาผนังวัดหน่อพุทธางกูร จังหวัดสุพรรณบุรี และได้ดำเนินการกับกลุ่มผู้เรียนศิลปะภาพพิมพ์ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 (ปวช. 3) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 ได้ผลงานจำนวน 30 ชิ้น ขนาดผลงาน 20x30 เซนติเมตร และในบทความนี้ผู้สร้างสรรค์ใช้ผลงานบางส่วนเพื่อประกอบบทความโดยแรงบันดาลใจจากการสื่อด้านคติความเชื่อในพุทธศาสนาของคนไทยในอดีต ซึ่งปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์เป็นช่วงสมัยรัชกาลที่ 3 แห่งยุครัตนโกสินทร์ ดังนี้

1. ด้านแนวคิด ผลงานภาพพิมพ์จากแรงบันดาลใจจากการทำงานโดยศึกษาภาพที่มีรูปแบบเกี่ยวกับเส้น รูปร่าง รูปทรงในงานรูปแบบ 2 มิติ ตามรูปแบบงานช่างจิตรกรรมไทยที่สื่อถึงคติความเชื่อในศาสนาพุทธของคนไทยในอดีตจนปัจจุบัน

2. ด้านเทคนิค กระบวนการไม่ซับซ้อนสามารถเรียนรู้ในเวลาสั้น ๆ การสร้างสรรค์ใช้อุปกรณ์ที่ใช้งบประมาณน้อย เทคนิคที่นำมาใช้ ได้แก่ การทำต้นแบบด้วยการสำเนาจากภาพถ่าย การทำกระดาษ Tracking การใช้กระดาษพิมพ์ภาพและวัสดุปลายแหลม และขั้นสุดท้าย คือ การกดลากวาดบนต้นแบบผ่านกระดาษ Tracking เพื่อทำภาพพิมพ์ Trace monotype

3. ด้านเรื่องราว การสร้างสรรค์ตามแนวคิดจากผลงานช่างจิตรกรรมฝาผนัง และรูปแบบใหม่ที่ใช้สภาพสังคมปัจจุบันเข้าไปสื่อเชิงสัญลักษณ์ การเสนอเรื่องราวจึงเกิดเป็นเรื่องราวตามหลักธรรมคำสอนเรื่องบาปบุญ ประวัติพระพุทธรูปเจ้าตามงานต้นแบบที่คัดลอกตามกระบวนการภาพพิมพ์และเรื่องราวงานสร้างสรรค์ใหม่ที่เกิดจากสภาพสังคมในปัจจุบัน

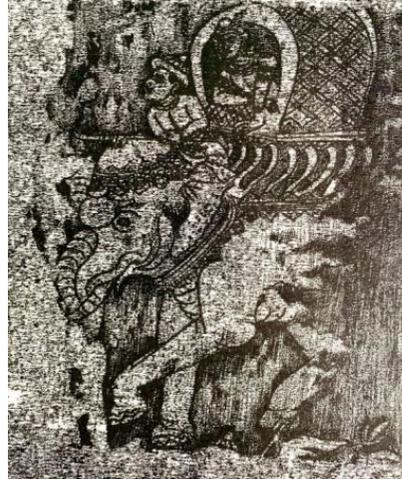
4. ด้านรูปแบบ การศึกษาครั้งนี้พบว่าสามารถได้รูปแบบงาน 2 ลักษณะ ได้แก่ การสร้างสรรค์ภาพพิมพ์ด้วยการวิธีการคัดลอกเรื่องราวการสื่อที่สะท้อนจากงานจิตรกรรมฝาผนัง และสร้างสรรค์ด้วยวิธีการสร้างสรรค์ใหม่ตามจินตนาการที่เกิดจากแรงบันดาลใจที่ได้จากจิตรกรรมฝาผนัง

ตัวอย่างภาพผลงาน

รูปแบบที่ 1 จากกระบวนการคัดลอกจากเรื่องราวที่สื่อสะท้อนจากจิตรกรรมฝาผนังที่ได้ศึกษาภาพในอุโบสถวัดหน่อพุทธางกูร ด้านซ้ายมือเป็นภาพถ่ายงานต้นแบบด้านขวามือเป็นงานสร้างสรรค์กระบวนการพิมพ์ด้วยเทคนิค Trace Monotype

ภาพที่ 5 กัณหานิวัติพระนคร
ที่มา : เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ก)

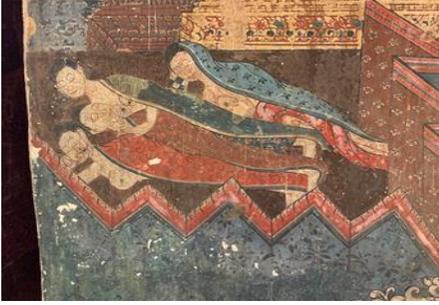
ภาพที่ 6 Wat Nor1 20x30 cm
ที่มา : เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ก)

ภาพที่ 7 สัตสดกมหาทาน
ที่มา : เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ก)

ภาพที่ 8 Wat Nor2 20x30 cm.
ที่มา: เสกสรร โฆษิตเกษม (2563ก)

ภาพที่ 9 เนมิราชชาดก 20x30 cm.
ที่มา : เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ก)

ภาพที่ 10 Wat Nor3 20x30 cm.
ที่มา : เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ก)

ภาพที่ 11 วิมานนาค
ที่มา : เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ก)

ภาพที่ 12 Wat Nor4 20x30 cm
ที่มา : เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ก)

รูปแบบที่ 2 ผลงานภาพพิมพ์ด้วยเทคนิค Trace Monotype ด้วยวิธีการแนวคิดที่นำเรื่องราวในงานจิตรกรรมฝาผนังมาใช้ตามจินตนาการสังคมปัจจุบัน เป็นงานสร้างสรรค์ตามลักษณะเฉพาะตนและแบบงานสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น ตัวอย่างผลงานที่ศึกษา ดังนี้

ภาพที่ 13 ผีเสื้อสมุทร 20x30 ซม.
ที่มา : เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ก)

ภาพที่ 14 เทพชุมนุม 20x30 ซม.
ที่มา : เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ก)

ภาพที่ 15 รออู่น 20x30 ซม.
ที่มา : เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ก)

ภาพที่ 16 ถวายหลายถาด 20x30 ซม.
ที่มา : เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ก)

ภาพที่ 17 ด่าน้ำหาถาด 20x30 ซม.
ที่มา : เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ก)

ภาพที่ 18 womanผจญ 20x30 ซม.
ที่มา : เสกสรรค์ โฆษิตเกษม (2563ก)

สรุปและอภิปรายผล

การสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์ด้วยเทคนิค Trace Monotype จากงานจิตรกรรมฝาผนังได้รับแรงบันดาลใจต่อการสร้างสรรค์ผลงาน อภิปรายผลในกระบวนการสร้างสรรค์ได้ดังนี้

1. งานจิตรกรรมฝาผนังวัดหน่อพุทธางกูรเป็นผลงานช่างเขียนที่ปรากฏในท้องถิ่นจังหวัดสุพรรณบุรี และมีรูปแบบงานจิตรกรรมแบบช่างหลวงในสมัยรัชกาลที่ 3 แนวคิดของงานภาพพิมพ์จึงใช้หลักการเขียนภาพ 2 มิติ ที่ประกอบด้วยเส้น รูปร่าง รูปทรงเป็นงานภาพพิมพ์สีเดียวจำนวน 30 ชิ้น ขนาด 20x30 ซม. การสร้างสรรค์มีกระบวนการ

เรียบง่ายไม่ซับซ้อนผลงานจากแรงบันดาลใจในการสื่อสะท้อนความเชื่อในอดีตทำให้เกิดการสร้างสรรคขึ้นเป็นผลงานรูปแบบการคัดลอกตามอุดมคติ ได้แก่ ภาพสะท้อนประวัติพระพุทธเจ้าจำนวน 15 ชิ้น และแนวคิดที่ได้จากแรงบันดาลใจในภาพจิตรกรรมฝาผนังเป็นภาพพิมพ์ตามจินตนาการกระบวนการด้วยเทคนิค Trace Monotype จำนวน 15 ชิ้น

2. การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจ สามารถนำสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นสร้างประสบการณ์สั่งสมเพื่อให้เกิดความชำนาญ พบว่างานที่สร้างสรรค์ครั้งนี้ได้รูปแบบที่มีความเฉพาะตนและเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ ความงามในรูปแบบของเส้น รูปร่างที่แตกต่างกันสร้างความสงบสุขจากการศึกษาตามความเชื่อและความสุขจากความงามในงานสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ที่เผยแพร่ผู้ชมในท้องถิ่นที่ได้พบเห็นมีความเข้าใจในผลงานเป็นอย่างดี และการนำแนวคิดจากแรงบันดาลใจของภาพจิตรกรรมฝาผนังเพื่อการจัดการเรียนการสอนในวิทยาลัยเฉพาะทางศิลปะ มีความเหมาะสมทั้งด้านเวลา สถานที่และงบประมาณอย่างลงตัว เนื่องจากการสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์ด้วยเทคนิค Trace Monotype ไม่จำเพาะต่อการสร้างสรรค์งานที่ถูกกำหนดตามกรอบแต่สามารถใช้แรงบันดาลใจจากสิ่งต่าง ๆ เพื่อสร้างสรรค์ได้อย่างอิสระ เพราะไม่เพียงแต่จิตรกรรมฝาผนังที่เป็นสื่อสะท้อนเรื่องราวของศาสนาพุทธ หากแต่งานศิลปะสาขาภาพพิมพ์และสาขาอื่น ๆ ล้วนนำแรงบันดาลใจจากผลงานจิตรกรรมฝาผนังไปสร้างสรรค์งานตามแนวคิด และพลังสร้างสรรค์ของศิลปินให้เกิดผลงานแก่ผู้ชมและสังคมไทยได้ทั้งสิ้น

ข้อเสนอแนะ

1. สามารถใช้เป็นแนวคิดในการสร้างสรรค์โดยใช้ภาพพิมพ์เทคนิคอื่น ๆ เพื่อพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ที่หลากหลายรูปแบบงานศิลปะที่มีลักษณะเฉพาะตน ขับเคลื่อนให้แวดวงศิลปะมีกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานอย่างต่อเนื่อง

2. สถานศึกษาศิลปะ บุคคล และผู้เรียน สามารถใช้เป็นแนวทางการจัดการศึกษา ศิลปะร่วมสมัยเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาศิลปะตามสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นอย่างสร้างสรรค์ และร่วมเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นสู่สากล

รายการอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2526). **ไตรภูมิมิถกถหรือไตรภูมิพระร่วง พระราชนิพนธ์พระมหาดรรม**
ราชาที่ 1 พญาสิทธิฉบับตรวจสอบชำระใหม่. กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์.
- ประเสริฐ ศิลรัตน์. (2542). **สุนทรียะทางทัศนศิลป์**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พระมหาพรหมชา ธรรมสาร และกรรมกร ตั้งตุลา นนท์. (2556). **คุณค่าและความสำคัญของ**
จิตรกรรมฝาผนังอุโบสถกลางน้ำ. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพฯ: รพีปกรณ์.
- มโน กลีบทอง. (2535). **การศึกษาจิตรกรรมฝาผนังภายในอุโบสถเก่าวัดหนองพุทธรัง**
ตำบลพิหารแดง อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สงวน รอดบุญ. (2526). **พุทธศิลป์รัตนโกสินทร์**. กรุงเทพฯ: รุ่งพัฒนา.
- สุภัทรดิศ ดิสกุล, มจ. (2528). **ศิลปะในประเทศไทย (พิมพ์ครั้งที่ 8)**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์
พรินติ้ง.
- เสกสรรค์ โฆษิตเกษม. (2563ก). **การสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์โมโนไทป์จากจิตรกรรม**
ฝาผนังวัดหนองพุทธรัง. สุพรรณบุรี : วิทยาลัยช่างศิลป์สุพรรณบุรี.
- _____. (2563ข). **เอกสารประกอบการสอนวิชาภาพพิมพ์เบื้องต้น**. สุพรรณบุรี :
วิทยาลัยช่างศิลป์สุพรรณบุรี.
- อัศนีย์ ชูอรุณ. (2542). **ภาพพิมพ์เบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- Belinda Del Pesco. (2018). **What is a Monotype**. [online]. Retrieved
14 September 2021 from www.belindadelpesco.com